

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

§. Undecimus. Summarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

Gonsalem d. §. 1. per totum. Quid autem si ipsemet Cardinalis à Rom. Curia absit. vide iter Gonsalis de mensib. & aternat. Episcop. gloss. 24. nu. 146. & 148.

(173) Absentes fuerint. Absentiæ materia enucleant inter ceteros. Petrus de Moneta tract. de distribut. quotid. par. 2. quæst. 5. Vel cap. quoniam frequenter ut li- te non contest. Alciat. l. Mulieris §. abest ff. de verb. sig. Satis sit hinc meo instituto annotasse ab arbitrio iudicis pendere quæ sit dicenda brevis longa aut diuturna ab- sentia. Menoch. de arbit. iud. casu 62. num. 2. ut & quæ censenda sit absentia iusta lau- dabilis vel iniusta & illaudabilis. Odd. tract. de rest. in integ. quæst. 5. art. 6. nu. 41. Mone- ta d. q. 5. n. 16.

(174) Ceteris vero etiam familiaritatis literas habentibus quo minus coercioni di- cte sanorum & ordinariorum subiaceant familiaritatis huiusmodi privilegium nullate- nus suffragetur. Pontifex concludit hunc paragraphum statuens neminem posse pri- vilegio exemptionis in vim familiaritatis Cardinalitatis habere attestaciones familiaritatis. Franc. prærequiritis, ne quidem si Cardinalitatis habeat attestaciones familiaritatis. Franc. 11 cap. fin. num. 8. & fin. de verb. signif. in 6. Cardinales enim exemptionem ab ordi- natio nemini possunt concedere, uti alias notavi. l. 1. de iurisdict. in Exempt. quæst. 3. num. 13. ergo nec etiam attestatoriales familiaritatis dare quibus exemptio concedatur, ne per indirectum eis permittatur quod per directum prohibetur. cap. Cum quid de Reg. iur. in 6. l. oratio ff. de sponsalibus. nec etiam possunt hæc exemptiones trahi de casu vero ad casum fictum quod fieret si fucio & quæsto colore qualis qualis familiari- tatis exemptionis privilegium quod Cardinales concedere non possunt. d. lib. 1. quæst. 2. n. 13. & q. 24. concedi possent.

§. VNDECIMVS.

SUMMARIUM.

- 1. Cui competat visitatio.
- 2. An hæc constitutio comprehendat omnes moniales.
- 3. Quid si collegium sit mixtum.
- 4. Quid si canobium alteri subst.
- 5. Quid de canonicatibus secularibus.
- 6. Quid si exempta sint à visitatione & an sint tales.

(175) **E**T cum eisdem diocesanis ut monasteria monialium Se- di Apostolicæ immediate subiecta in eorum dioccesibus consistencia semel in anno visitare possint per constitutionem in Concilio Viennensi editam quæ incipit Attendentes plena fue- rit

M 2

rit data facultas, illam innovamus ac exemptionibus, & privilegiis quibuscumque non obstantibus, districtè servari præcipimus, & mandamus. Permissa quoque eisdem diocesanis, & ordinariis casibus quibus in exemptos à jure, jurisdictione concessa est nullatenus præjudicium generetur.

S C H O L I A.

(175) **E**T cum eisdem. Renovat hic Pontifex constitutionem Clem. V. re-
 daetam in volumine Clementinarum sub titulo de statu Monachorum incipientem attendentes hujusce tenoris. Attendentes quod
 12 ubi gubernaculum disciplinae condemnatur, restat, ut religio naufragetur, pro-
 dendum censuimus esse præcipuè, ne per contemptum hujusmodi in his, qui
 Christi voto celebri desponderunt, quicquam reperiat incongruum, quod
 regularis ponat honestatis gloriam, maculam, & divinam possit merito offendere
 maiestatem. Hoc igitur sacro approbante concilio duximus statuendum, ut sin-
 gula monialium monasteria per ordinarios exempta, videlicet quæ ita Sedi Apo-
 stolice quod nulli alij subiecta noscuntur Apostolica non exempta, vero ordi-
 naria autoritate ac exempta alia per alios quibus subunt, annis singulis debeant
 visitari. Visitatores autem hujusmodi sollicitudinis studium diligenter impen-
 dant, ut moniales ipsæ quarum nonnullas dolentes audivimus, in subscriptis ex-
 cedere pannis, sericis variorum foderaturis, scandalitijis comatis, & cornutis crini-
 bus (cacatis, & virgatis caputiolis non utantur, non choreas, non festa secula-
 rium prosequantur non die, noctivè per vicos, vel plateas incedant, aut volup-
 tuosam alias vitam ducant, easque solertius retrahant ab insolentijis quibus
 liber, & mundi hujus illecebris, ac inducant easdem ad impendendum in mo-
 nasterijs suis devotum, & debitum virtutum domino famulatum. Ad quæ om-
 nia observanda moniales easdem (non obstantibus exemptionibus, & privilegiis
 quibuscumque, quibus tamen quo ad alia nolimus præjudicium generari) per il-
 los de quibus suprascriptum est compelli iubemus remediis oportunitis, statuimus
 insuper ut quavis ad regimen Abbatiarum assumptæ in monasterijs, in quibus
 Abbatissæ sunt solitæ benedici, infra annum à suæ confirmationis tempore com-
 putandum munus benedictionis suscipiant, alioquin à jure suo (nisi subit causa
 rationabilis) profus se noverint cecidisse, per illos ad quos id pertinet provisio-
 ne de Abbatissis, monasterijs ipsis facienda. Illas quoque mulieres, quæ vulgo dic-
 untur canonicæ sæculares, & ut sæculares canonici vitam ducunt non renuntian-
 tes

tes proprio, nec professionem aliquam facientes per locorum ordinarios si exemptae non fuerint sua, si vero exemptae fuerint, auctoritate Apostolica praecipimus visitari. Per hoc tamen non intendentes earum status regulam, seu ordinem approbare. Ipsos autem visitatores notariis duobus, & personis duabus suae Ecclesiae, quatuorque viris alijs honestis utique, & maturis praecipimus in ea quam visitando facient inquisitione fore contentos. Si vero visitatores ipsos in praemissis impeditae praesumpserint, seu aliquo praemissorum (nisi moniti respiciant) ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursum, privilegij, statutis, & constitutionibus quibuslibet in contrarium minime valituris.

Cujus quidem Clementinae, ac hujus etiam constitutionis enucleandae gratia non absere erit si paucis quibusdam quaestionibus quae proponi possent laconice (quod ajuat) respondeamus.

QUESTIO PRIMA.

Cui hoc in casu visitatio competet an Diocesano vel ordinario.

Ut respondeam praenotanda est distinctio quam alibi praemisi, lib. I. de iurisdictione in exempt. quest. I. inter Diocesana & ordinaria. Diocesani significatione intelligimus Episcopum, ejusve vices gerentem at vero ordinarij: alium quemvis iurisdictionem ordinariam, seu quasi habentem canone praescriptione, vel privilegio etiam si diocesano sit inferior. d. quest. I. num. 6. & seqq. Quo praemisso Respondeo visitationem competere Diocesano, non vero alteri cuiquam ordinario inferiori. Landensis in d. Clem. attendentes ubi & Steph. cap. de persona II. quest. I. cap. unico § penult. & ult. de statu Monach. Clem. si una § adhaec, de Reb. Eccles. non alien. cap. sicut unive de excess. pralat. Est enim iurisdictione diocesani favorabilis, & per totam ejus diocesim extendenda. cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6 scripsi lib. I. de iurisdic. ord. in exempt. quest. 4. nisi tamen quispiam alius sibi jus ejusmodi praescripserit. Clem. d. attendentes ubi gloss. & D.D. & ita contra Cardinalem in d. Clem. attendentes. concludit Landensis, & Stephanus. Nec etiam id alienum a sensu hujus constitutionis & mente pontificis qui hic diocesanos, non vero ordinarios facit mentionem. Vers. & cum eisdem diocesanis.

SECUNDA QUESTIO.

An hac Constitutio generaliter intelligenda sit de omnibus monasterijs monialium.

Minime sed tantum de ijs quae sunt immediatè summo Pontifici subiecta, gloss. & Card. d. Clem. attendentes. Si enim habeant superiorem aliquem ordinis

M 3

TERTIA QUÆSTIO.

Quid si collegium sit mixtum scilicet compositum ex utroque sexu.
3 Cardinalis, Clem. attendentes. hanc adfert quaestunculam refertque & ita est
Beatum Gregorium in ca. diffinitus, & c. in nullo 8. quaest. 2. ejusmodi duplicia col-
legia improbare quod multis sint scandalo atque offendiculo d. cap. diffinitus.
Si tamen sint ut sunt in Thoren, diœcesis Leodiensis, Nivelles, diœcesis Namur-
censis & multis in Germaniæ partibus incidenter quaeritur an ejusmodi mixta seu
duplicia collegia virorum aut mulierum, sint dicenda virorum vel mulierum pro
cujus quaestionis resolutione recurrendum est ad teoriam quam Doctores tra-
dunt in l. cum queritur ff. de stat. hom. in enim mixto considerandam qualitatem
quæ præpoller viderique poterit Cardinalis, ubi supra num. 5. qui id se dicit exa-
minasse alio in loco. in cap. ex litteris de constit. in cap. directio de excessib. prelat. Pa-
tergos enim id à me proponitur, itaque ut ad prioris quaestionis solutionem re-
vertar diœcesanus visitabat moniales five canonicas non vero monachos aut ca-
nonicos. Quippe quod diversitas sexuum diversitatem juris inducat, Card. l.
num. 5. nec sit absurdum ut quoddam collegium diverso respectu diverso etiam
jure censetur. l. cum qui ades ubi DD. ff. de usucap. Navar. cap. novit not. 6. num. 24.
de iudic. Rochus de Curte de consuet. num. 203. at vero si collegia sint ejusdem ordinis
utriusque sexus sed separatis collegijs habitationibusque distincta res est extra aleam
nihilque obstat quominus monialium collegia diœcesanus possit visitare. Card. d.
num. 5. in fin.

QUARTA QUÆSTIO.

Quid si cœnobium alteri subfit qui visitare non possit ut esse potest Abbatisa aut
Priorissa qua oblatuſuram eiusmodi munere fungi non potest.

4 Respondendum cum Cardinali & glossa in d. Clem. attendentes, quod ejusmodi
vices alteri subdelegare poterit quod plenius probat Ioannes Francisci Pavinus Ro-
tae auditor. de visitationibus per quaest. 2. num. 43.

QUINTA QUÆSTIO

An autem pluries eodem anno iterari poterit hac visitatio.
Videtur quod non, Quia constitutio præscribit formam quotannis visitandi
semel. Veruntamen glossographus cum Cardinale censuerunt pro re nata & oc-
casionibus emergentibus posse sæpius iterari. cap. mandamus de offic. archid. cap.
cum venerabilis de censibus. Henric. Borssem Tract. de Sinodo Episcop. Quæ enim de
novo

Pars I. §. XI. 23
novo emergunt novo opus habent auxilio. l. de arate §. ex causa ff. de interrogat. &
adionibus. Castr. l. si ex toto num. 5. de leg. 1.

SEXTA QUÆSTIO.

An autem hac constitutio comprehendat canonicas seculares.

Multas ante dixi mulieres canonicas seculares esse quæ mixto cum viris collegio aut etiam separato vitam Ecclesiasticam profitentur. Quod ex si exemptæ non sint ordinaria auctoritate visitati. Si vero exemptæ sint auctoritate delegata ab ordinario visitari possunt expressa est Clement. attendentes §. illas quoque mulieres. Idque si separatim habeant collegium sive mixtum cum virili sexu. Card. d. num. 5. Canones enim non favent mixtis seu duplicibus ejusmodi collegiis. Card. d. §. illas quoque, atque ideo diversitas hæc sexuum diversitatem etiam iuris indicat. DD. d. l. cum queritur Card. d. num. 5. idque nisi speciali privilegio aliter sit dispositum ad quod semper est collineandum.

SEPTIMA QUÆSTIO

An hac visitatio possit impediri prætextu alicuius privilegii.

Pontifex huic constitutioni inseruit clausulam, non obstantibus de qua plusculum alibi scripsimus. de iurisdic. ord. in exempt. lib. 3. quæstion. 9. Proinde vigebit hæc constitutio quamdiu non fuerit ei efficaciter derogatum.

OCTAVA QUÆSTIO.

An & quales ordines monialium censeri debeant exempta à iurisdictione ordinaria.

Respondet quæstionem esse facti, de facto autem Iurisconsultus non respondet. l. eum quem §. 1. ff. de iudicij. Interim certum est paucos esse ordines monialium quæ exemptionibus particularibus non gaudeant aut principaliter aut per participationem de qua alio in loco scripsi lib. 1. quæst. 17. num. 17. & seqq. Emanuel. Rodervig quæst. Reg. tom. 2. quæst. 63. art. 5. Itaque dijudicatio hæc pendet à tenore privilegiorum, cap. porro de privilegijs.

(176) Per præmissa. Pontifex tollit omnem ambiguitatem cum enim descriptis hic casibus det ordinarijs iurisdictionem in exemptos dubitari à quibusdam potuisset num. ei alijs casibus hac constitutione comprehensis iurisdictione eis abstulisset. Hos enim casus ordinarijs concedens alios exclusisse quibusdam videri potuisset. l. si cum dotem in prin. ip. ff. solut. matrimon. juxta illud unius inclusio est alterius exclusio. ca. nonne de presump. Menoch. libr. 8. presump. 50. numer. 8. Itaque ut omnem dilcprandi ansam tollat decla-

96
In Const. Conc. Later. Exempt. à Jurisd. Ord. Moderant.
rat nolle jurisdictionem ordinariorum in exemptos impedire alijs quibusdam in
casibus de jure eis competentibus, de quibus ego sigillatim alio in loco de jurisd.
ord. in exempt. libr. 2. quest. 45.

§. DVODECIMVS.

SUMMARIUM.

1. Pontifex potest huic constitutioni derogare.

(177) **E**xemptiones autem de cetero absque rationabili causa
& quorum interest minime citatis pro tempore concessas
nullius roboris, & momenti esse decernimus

SCHOLIA.

(177) **E**xemptiones autem. De hujus constitutionis clausula, breuiter scripsimus
in dicto nostro tractatu, ut non sit necesse eadem hic tædiota tuperfluitate
repetere lib. 1. quest. 12. Solet tamen ut & potest Pontifex ordinatis non ci-
tatis exemptiones concedere, uti testatur Emanuel Roderiques Tract. de Regulari-
bus. Nec mirum quia Exemptionibus adjicit prægantes illas clausulas non ob-
stantiarum de quibus ego inferius.

§. DECIMVS TERTIVS.

SUMMARIUM.

1. Reipublica interest cito lites finire.
2. Causæ etimologia.
3. In causis beneficiorum reservatorum ordinaris non est iudex.
4. Fructus redditus proventus obventiones quid sint.
5. Exempti non possunt in prima instantia evocari.
6. Bulla explicatoria Conc. Trid. quo ad primam instantiam.
7. Beneficialis causa que dicatur & ad quem in ea appelletur.
8. Ab interlocutorijs non licet appellare.
9. Bulla de non appellando ab interlocutorijs nec ubi agitur de Morum correptione